

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 182

van **KRISTOF SLAGMULDER**

datum: 31 januari 2022

aan **JAN JAMBON**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

Behoud en beheer bibliothecair en documentair erfgoed - Schimmelbestrijding

Sinds januari 2020 komen collega's uit bibliotheken en archieven samen in de 'Collegagroep behoud en beheer van bibliothecair en documentair erfgoed'. Op 22 februari zal hun inmiddels zesde bijeenkomst volledig in het teken staan van schimmels.

Schimmels zijn meercellige micro-organismen waarvan de sporen in feite overal aanwezig zijn. De zwamvlokken maken de teksten en afbeeldingen op het papier of perkament onleesbaar. De schimmeldraden groeien doorheen het materiaal en de enzymen die ze maken breken organisch materiaal (zoals bv. papier) af. Hierbij scheiden ze zuur en kleurstof af. Daarbij zijn ze ook nog eens gevaarlijk voor onze gezondheid.

Schimmels ontkiemen als er aan verschillende voorwaarden voldaan is: een voedingsbodem, zuurstof, een ideale temperatuur (tussen 4° en 40° Celsius) en een ideale vochtigheid. Om schimmelvorming te voorkomen, wordt er best voor goede klimaatomstandigheden gezorgd waarbij de vochtigheid laag gehouden wordt en een temperatuur die liefst onder de 20° ligt. De ruimte stofvrij houden en zorgen voor een goede luchtventilatie draagt ook bij tot het verhinderen van schimmelvorming. De vochtigheid wordt het best gecontroleerd met een hygrometer.

1. Kan de minister schetsen hoeveel bibliothecair en documentair erfgoed er in de voorbije tien jaar verloren gegaan is door schimmelvorming? Bestaan daar cijfers over?
2. Zijn er unieke stukken bij het verloren gegane erfgoed door schimmelvorming?
3. In welke mate biedt de Vlaamse overheid ondersteuning of stelt de overheid knowhow ter beschikking van bibliotheken en archieven voor het bewaren van deze categorie erfgoed?
4. Zijn er momenteel collecties waarvan de minister op de hoogte is dat ze zich in slechte staat bevinden? Welke maatregelen worden genomen om deze alsnog te redden?
5. Beschikken alle Vlaamse archieven over een hygrometer, ventilatiesystemen ... om schimmels tegen te gaan en het erfgoed te vrijwaren? Indien dit niet zo zou zijn, hoeveel van de bibliotheken/archieven beschikken er niet over? Wordt hieromtrent in een inhaalbeweging voorzien om dit toch te garanderen?
6. Wordt er vanuit deze collegagroep informatie uitgewisseld met de Vlaamse overheid?
7. Welke initiatieven zal de minister hieromtrent nog nemen?

JAN JAMBON

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

ANTWOORD

op vraag nr. 182 van 31 januari 2022

van **KRISTOF SLAGMULDER**

1. Dit aspect wordt opgevolgd in het kader van het toezicht op werkingssubsidies en erkenning, maar hierover worden geen cijfers bijgehouden. In heel wat gevallen kan bovendien door de cultureel-erfgoedorganisaties tijdig ingegrepen worden om de schimmel te bestrijden, waardoor het erfgoed in kwestie niet noodzakelijk verloren gaat.
2. Vanuit het toezicht op de subsidies en op de fysieke ingrepen aan erkende topstukken heeft het departement geen weet van het verlies van unieke stukken door schimmelvorming.
3. Beheerders van bibliothecair en documentair erfgoed kunnen beroep doen op de instrumenten van het Cultureel-erfgoeddecreet en het Topstukkendecreet indien ze bezitter/houder/eigenaar zijn van een door het decreet beschermd cultuurgood, opgenomen op de Topstukkenlijst. Daarnaast kunnen ze beroep doen op het bestaande netwerk aan ondersteunende organisaties, zoals bv. de regionale erfgoedcellen, of de landelijke dienstverleners (bv. Vlaamse Erfgoedbibliotheken) en FARO, het steunpunt voor cultureel erfgoed. Deze organisaties stellen hun know how actief ter beschikking, en bieden bovendien ook vormingen aan die de expertise in het detecteren en bestrijden van schimmelvorming bij cultureel erfgoed kunnen vergroten. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media organiseert, in samenwerking met FARO en dienstverleners in het kader van projecten ter verbetering van de bewaaromstandigheden van topstukken, infosessies over behoud en beheer van topstukken, waarin ook schade door schimmel wordt behandeld. Daarnaast werk ik ook aan een subsidiereglement ter verbetering van de bewaaromstandigheden van topstukken. In dat kader kunnen ook nodige maatregelen om schimmelvorming tegen te gaan, gesubsidieerd te worden.
4. Neen, ik ben hiervan niet op de hoogte.
5. Vanuit mijn bevoegdheid voor cultuur volg ik natuurlijk niet het volledige veld van archiefinstellingen op. Een volledig zicht hierop kan ik u dus niet meegeven. Wat betreft de culturele archiefinstellingen, die dus erkend zijn en/of gesubsidieerd worden in het kader van het Cultureel-erfgoeddecreet, ben ik ervan overtuigd dat alle organisaties op een gepaste manier preventieve maatregelen tegen schimmelvorming nemen en in het geval er toch schimmelvorming optreedt, deze op een gepaste manier bestrijden. Een afdoende strategie op het vlak van behoud en beheer omvat heel wat meer dan enkel het beschikken over bepaalde infrastructuur. Vanuit mijn beleid wens ik dan ook de nadruk te leggen op het belang van zo'n algemene visie en strategie op behoud en beheer, waar een hygrometer en ventilatiesystemen uiteraard deel van kunnen uitmaken. Collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties kunnen hiervoor vorming volgen, advies verkrijgen en beroep doen op andere ondersteunende hulpmiddelen via FARO en de bestaande dienstverlenende organisaties in de sector.
6. Deze collegagroep is een initiatief van de Vlaamse Erfgoedbibliotheken en FARO als steunpunt. De groep kadert in de taak van beide organisaties tot het stimuleren van

expertisedeling en brengt collega's uit de sector samen, die tips en ervaringen uitwisselen rond allerhande thema's die binnen het brede domein vallen van het behoud en beheer van erfgoed. Het maken van een veldtekening over een of andere problematiek valt buiten het opzet, over cijfermateriaal beschikken we dus niet. Het is vooral een laagdrempelige en informele manier om kennis uit te wisselen en aan netwerking te doen, rond wisselende thema's. Deze onderlinge kennisdeling komt de kwaliteit van de preventie en de aanpak van eventuele schadegevallen alleen maar ten goede.

7. Ik zet de bestaande en reeds lopende initiatieven verder.